گفت وگو با دکتر ابراهیم نجفی*

چشم انداز پژوهش

محمدرضا هادیلو

تحولات زندگی بشر در عصر تکنولوژی نشان از گسترش روزافزون اهمیت علم و تحقیق دارد، بویژه این که کشورهای صنعتی با آگاهی از نقش پژوهش در خلق فن‌آوری و شتاب دهی برای توسعه ، بیشتر توجه خود را مصروف تقویت و ارتقای بخش تحقیق کرده اند. از این روست که می توان گفت میان پیشرفت بخش تحقیق و شتاب توسعه فراگیر و پایدار در هر کشور ارتباط مستقیم برقرار است.

نقش پژوهش در توسعه همه جانبه پایدار چنان برجسته و انکارناپذیر است که می توان آن را بدون تردید نیروی محرک توسعه در همه حوزه های جامعه اعم از فرهنگ، اقتصاد و سیاست دانست، اما به رغم اعتراف و اذعان نسبت به اهمیت مقوله پژوهش، این حوزه با دشواری های ساختاری و عملکردی فراوانی مواجه است.

به همین بهانه به سراغ دکتر ابراهیم نجفی معاون پژوهش سازمان تحقیقات و مطالعات بسیج رفتیم تا در گفت و گویی شفاف، پژوهش، نیازها ، کارکردها و موانع را بررسی کنیم.

○ لطفاً به اختصار درباره وظایف معاونت پژوهش سازمان تحقیقات و مطالعات بسیج توضیحاتی بفرمایید.

● همه مجموعه های تحقیقاتی و پژوهشی بخشی دارند که وظایف ستادی آن سازمان ، مؤسسه یا مجموعه را تعقیب می کند. سازمان مطالعات و تحقیقات بسیج هم این وظیفه را به معاونت پژوهش خود محول کرده است.

فراهم سازی زمینه های تحقیق در مجموعه سازمان، تعیین اولویت های تحقیقاتی ، تعریف عناوین پروژه های تحقیقاتی، بررسی و نظارت بر محتوای همه فعالیت های تحقیقاتی سازمان از جمله وظایف و مأموریت های معاونت پژوهش است. به تعبیری ، هر فعالیتی که در سازمان شروع شود، از نقطه شروع تا نقطه پایان، همه فعالیت های ستادی اش در این معاونت صورت می گیرد، از تعریف مسأله ، امکان سنجی و نیازسنجی، مسیرهای حل آن مسأله و پروژه تا خروجی ،تأیید و تصویب محتوای خروجی پروژه و در نهایت زمینه سازی برای کاربست نتایج تحقیق.

○ ظرفیت های پژوهش در نیروی مقاومت بسیج را چطور ارزیابی می کنید؟

● وقتی بسیج ـ به تعبیری ـ نیروی تمام ناشدنی است، این خصلت و نیروی تمام ناشدنی را در تمام عرصه های پژوهش و تحقیقات هم به دنبال دارد. بسیج مجموعه ای از کسانی است که در قشرهای مختلف با پذیرفتن فرهنگ بسیجی، مشتاقانه گرد هم جمع شده اند و هر کدام بخشی از وظایف و مأموریت های بسیج را که همانا رسالت پاسداری از انقلاب و دستاوردهایش است برعهده دارند.

لذا ما در بسیج قشرهای مختلفی داریم که ویژگی بارز بخشی از آنها اثرگذاربودن در عرصه علم و تحقیق است. مثلاً بسیج استادان ، بسیج دانشجویی، بسیج جامعه مهندسین، بسیج جامعه پزشکان ، بسیج دانش آموزی و... که هر کدام از اینها از زاویه ای و از دریچه ای به فراگیری علم وتحقیق و پژوهش مشغول بوده و هستند.

متقدم اگر هر فعالیت پژوهشی در کشور، شروع شود و آن فعالیت ، فعالیتی انگشت نما و ممتاز و برجسته باشد حتماً رگه هایی از تفکر بسیج در آن وجود دارد. یعنی اگر نگاهی به گذشته کنیم ، کسانی که این فعالیت ها را تعقیب می کنند و آغازگر این فعالیت بوده اند عمدتاً افرادی هستند که یادر تشکل بسیج حضور دارند و یا تفکر بسیجی دارند. لذا دایره بسیج، دایره وسیعی است و احساس ما این است که بسیج هم در کمک به جنبش نرم افزاری و تولید علم در کشور و هم در ساختن ادبیات بسیج و نظریه های بنیادین،ظرفیت های بسیاری دارد که می توانند گره های بزرگی از مشکلات کشور باز کنند و در عرصه های بارز و مشخص کمک کنند که تصمیم گیریها، تصمیم گیری های منطقی و مبتنی بر دانش ، دانایی و پژوهش باشد.

○ فکر می کنید علت نامگذاری روزی به نام پژوهش چیست؟ و این کار چه تأثیری بر پژوهش و تحقیقات جامعه دارد؟

● حداقل فایده نامگذاری چنین روز و هفته هایی این است که در این هفته مردم با اهمیت پژوهش و نقش و جایگاه و تأثیر پژوهش در اداره سازمانها، اداره کشور، بهبود وضع زندگی و معیشتی تک تک شهروندان آشنایی بیشتری پیدا می کنند و از زاویه ای دیگر در جریان عملکرد مؤسسات ، سازمانها و مجموعه هایی که ماهیت وظایف شان، ماهیت پژوهشی است قرار می گیرند و احیاناً زمینه هایی فراهم می شود که قاطبه مردم و دوست داران علم و پژوهش تعامل شان را با یکدیگر به تعاملی منطقی تبدیل کرده و خیلی از عزیزان بسیجی و شهروندان دیگر که علاقه مند به تأثیرگذاری در عرصه های پژوهشی هستند اگر پروژه ای دارند و مشغول فعالیتی هستند بتوانند ظرفیت های شناخته شده شان را به این عرصه تزریق کنند.

همچنین گروهی از افراد ظرفیت شان را می شناسند ولی ظرفیت های دستگاه های متولی پژوهش را نمی شناسند و نمی دانند چه مجموعه ای می تواند از پتانسیل ها و توانمندی های آنها استفاده بهینه کند، وقتی دراین هفته، مؤسسات و مجموعه های پژوهشی خودشان را به مردم معرفی می کنند، مردم این احساس را پیدا می کنند که مجموعه هایی هم هستند که می توانند متناسب با نیاز آن مجموعه ها و توانمندی های خودشان این تعامل را هموار و همراه کنند و وارد این مجموعه ها شده و بخشی از فعالیت های پژوهشی و خواسته ها و توانستن های شان را پیگیری کنند.

○ ارزیابی شما از نقش پژوهش در مسائل راهبردی جامعه چیست؟

● اکثر کشورها وبخصوص ایران درچندسال اخیر رویکرد جدیدی در پیش گرفته و جهت گیری های کلی در قالب چشم‌انداز ۲۰ ساله کشور و سندهای راهبری مطرح کرده اند. طبیعی است رسیدن به آن چشم اندازها و قله ها نیازمند سعی و تلاش جاهدانه و بسیجی است.

اگر بخواهیم برای رسیدن کشور ، جامعه ونظام به آن چشم اندازها ، تضمینی بدهیم چاره ای نداریم جز این که فعالیت های مان را به صورت منطقی دنبال بکنیم و فعالیت منطقی، قطعاً نیازمند کنکاش و تحقیق و بررسی است و اگر موضوعی دایره وسیع تری را تعقیب کند احساس پژوهش در آن عرصه بیشتر است. به عبارت دیگر، ما حاضریم در بعضی جاها هزینه های مختصری بپردازیم و مشکلی را حل کنیم ، وقتی ریسک تصمیمی بالا می رود اینجاست که تأثیرات پژوهش عمده می شود زیرا دیگر نمی توان بی گدار به آب زد. باید مبنا را بر تحقیق و پژوهش قرار دهیم تا ریسک تصمیم به حداقل امکان کاهش یابد.

اگر ریسک تصمیم همچنان بالا باشد، می توانیم براساس مسیرهای دیگر مثل روش های جلسه ای و حل معضل به این روش ـ جلسه ای ـ پیش ببریم ولی هرگز چنین روش هایی نمی تواند جهت گیری های بلندمدت را تضمین کند.

افق زمانی ما در راهبرد، استراتژی و چشم انداز، حداقل یک افق میان مدت است. این افق ها اگر پشتوانه تحقیق، پژوهش، علم وفناوری را به عنوان زیرساخت های مناسب همراه نداشته باشند، یقیناً مسیر را با مشکل مواجه خواهد کرد.

○ یعنی معتقدید پژوهش در تصمیم گیری ها و بویژه تصمیم گیری های کلان نقش عمده ای دارد؟

● بله .

○ با این اوصاف، پژوهش ـ در حال حاضر ـ در کجای تصمیم گیری ها قرار دارد و جایگاه آن را در ایران چگونه می بینید؟

● آنچه هم اکنون در عرصه پژوهشی در کشور دنبال می شود با آنچه مطلوب یک عرصه پژوهشی است. تفاوت بسیار وجود دارد.

هر چند باید این نکته را متذکر شویم که نگاه به پژوهش و برجسته کردن نقش آن در سال های اخیر، نسبت به سال های قبل وضع بهتری پیدا کرده اما با آنچه مطلوب و آرمانی است هنوز فاصله دارد. یعنی در وضع حاضر نمی توانیم ادعا کنیم که مبنای همه فعالیت های اساسی ما پژوهش است. از پژوهش استفاده می کنیم ولی مبنای اصلی ما نیست چرا که از شاخص های دیگر این مسأله هویداست. مثلاً سهم اعتبارات پژوهشی در بودجه و اعتبارات کشور عدد ناچیزی است، گرچه مسئولان و تصمیم گیرندگان در تلاشند این سهم را به ۲ تا ۵ برابر افزایش دهند و همین نگاه را به صورت خرد در مجموعه سازمان نیروی مقاومت بسیج داریم که اعتبارات و سهم هزینه های پژوهشی را نسبت به سایر هزینه ها از وجوه موجود ارتقا بدهیم و حداقل ۲ تا ۵ درصد بتوانیم تعریفشان کنیم.

○ به عنوان یک کارشناس نقش و جایگاه پژوهش را در کشورهای پیشرفته چطور می بینید؟

● دسته بندی هایی که از کشورهای مختلف می شود به این صورت است که کشورها را به کشورهای پیشرفته، درحال توسعه و توسعه نیافته تقسیم می کنند. یکی از ملاک های این تقسیم بندی اتفاقاً فعالیت های پژوهشی و اعتقاد و اعتماد به این فعالیت هاست.

هر چه از یک جامعه توسعه یافته به سمت جامعه توسعه نیافته حرکت کنیم این نقش را کمرنگ تر می بینیم. لذا در اکثر جاها وقتی کشورهای در حال توسعه را با یک کشور توسعه یافته مقایسه می کنند، می بینند در جوامع پیشرفته اعتماد عجیبی به پژوهش وجود دارد. این نکته را فراموش نکنیم که همانند سایر شاخص ها در کشورهای در حال توسعه یا توسعه نیافته نسبت به کشورهای توسعه یافته یک عقب ماندگی وجود دارد، این عقب ماندگی در عرصه پژوهش و تحقیق هم هست. ولی ممکن است در عرصه پژوهش، عقب ماندگی سرعت کمتر یا بیشتری داشته باشد.

○ در این میان، نقش سازمان تحقیقات و مطالعات بسیج ـ به صورت خاص ـ چیست؟

● این سازمان مسئولیت های متعددی را از وظایف خود می داند که یکی از آنها انسجام تحقیقات بنیادین، کاربردی و توسعه ای در عرصه هایی است که بسیج به آن نیازمند است. وقتی اعتقاد داریم در کل کشور، فعالیت ها و کارکردها باید برمبنای تحقیق باشد، به طریق اولی باید این مبنا را در بسیج پیگیری کنیم.

این تحقیقات تا حد زیادی به تصمیم گیران کمک می کند که یک مبنای مناسب و منطقی در اختیارشان باشد تا درست تر بوده وضمن برخورداری از ریسک کمتری تصمیم هایی که می گیرند ضمانت اجرایی بیشتری هم داشته باشد. همین طور افکار بسیجیان و مردم را می سنجیم تا متوجه شویم مردم تا چه اندازه از برنامه های اجرایی بسیج رضایت دارند، چقدر تأثیرات این برنامه ها را مثبت می دانند و اگر دیدگاه هایی دارند آنها مطلع شده و فعالیت ها و برنامه های بعدی را با نگاه به دریافت پیشنهادهای آنها اصلاح کنیم.

همانطور که گفتم، از وظایف دیگر مجموعه کمک به جنبش نرم افزاری و تولید علم است که طبیعتاً با بهره گیری از فناوریهای نوین در بسیج می تواند محقق شود. یکی از دغدغه های همه مجموعه های تحقیقاتی در کشور و از جمله سازمان تحقیقات، دغدغه فعالیت های بعد از پایان یک پروژه تحقیقاتی است. یکی از وظایف و رسالت های سازمان تحقیقات کمک به کار بست نتایج تحقیقات در مأموریت های بسیج است. باید تحقیق به گونه ای باشد که بتوانیم اطمینان داشته باشیم در جایی از نتایج آن استفاده می شود.

سازمانهای تحقیقاتی در این باب، هر یک با مسیر معینی حرکت می کنند برای این که این بخش را در سازمان تحقیقات و مطالعات بسیج پررنگ تر بکنیم مقداری ضمانت اجرایی به کار بست های نتایج تحقیق داده شود، هیچ پروژه تحقیقاتی بدون این که کاربر مشخصی یا درخواست کننده معینی داشته باشد یا کاربرها و درخواست کننده هاردهای نیروی مقاومت بسیج نباشند شروع نمی شود. لذا تمام پروژه ها کاربرهای معینی دارند و آن کاربرها از نقطه صفر و شروع یک پروژه تحقیقاتی تا پایان همراه سازمان ومجری پروژه هستند و دیدگاه ها وانتظارات و اهدافشان را اعلام می کنند تا نتایج تحقیق بسنجد و مشخص کند که آن دیدگاه ها وانتظارات تا چه حد با اتفاقاتی که در صحنه عمل به وقوع می پیوندد سازگاری دارد و احیاناً اگر فاصله ای بود، شکاف ها رفع شود.

از دیگر رسالت های این مجموعه، ترویج فرهنگ و تفکر بسیجی در عرصه های علمی و پژوهشی کشور است. ما معتقدیم در کشور می توان پژوهش های پارسایانه انجام داد، بدین معنی که پژوهشی که کیفیت بالایی دارد و دارای عمق بخشی است. ضمن این که مشکل و معضلی را حل می کند باید هزینه های حداقلی داشته و در زمان اندکی انجام شود. شاید یکی دیگر از وظایفی که احساس می کنیم باید انجام شود، پرورش روح خلاقیت، نوآوری، ابتکار، تفکر، تتبع و ایده پردازی در بسیج است.

به دنبال نخبه پروری هستیم و احساس مان براین است که نه تنها باید از نخبگان حمایت کرد، بلکه باید به سمت نخبه یابی، نخبه گزینی، نخبه پروری و در نهایت نخبه داری شرکت کنیم. این ها را پروسه و فرآیندی می دانیم و اگر بخواهیم در کشور در بخش تولید ادبیات، علم، فناوری و پژوهش در جایگاهی قرار بگیریم که در چشم انداز ۲۰ ساله کشور برای ما ترسیم شده لازم است این فرآیند را در نظر داشته باشیم، نه این که منتظر باشیم، نیازی از نیازهای کشور برجسته شود و آنگاه ما چتر حمایتی مان را باز کنیم. باید این پروسه و فرایند را هم دنبال وهم تکثیر کنیم که می تواند موقعیت کشورمان را در بحث بسترسازی علمی و فناوری تضمین کند.

○ اگر قرار باشد جایگاه پژوهش را در ایران با کشورهای پیشرفته مقایسه کنید، فکر می کنید چقدر فاصله وجود دارد؟

● مهمترین دلیل، باور به انجام تحقیق، مطالعه و پژوهش است. هر وقت به این باور رسیدیم زمینه ها و زیرساخت ها را نیز فراهم می کنیم. این که می گوییم اعتبارات بخش پژوهش ما قابل قیاس با کشورهای پیشرفته نیست، احساس می کنم اگر روزی این باور، اعتقاد و اعتماد در مسئولان کشور و سیاستگذاران به وجود بیاید که تحقیق و پژوهش می تواند معضلات بزرگ را حل کند ـ نه در حرف و گفتار بلکه در عمل ـ به طور قطع جایگاه تحقیق و پژوهش ما ارتقا پیدا می کند.

یکی از دلایل اصلی فاصله پژوهش در کشوری مثل ایران با کشورهای توسعه یافته این است که آنها به این باور رسیده اند. هر چند همه سازمان های پژوهشی در ایجاد این باور نقش دارند، نباید انتظار داشته باشیم که مجموعه های پژوهشی در کشور سرشان در لاک خودشان باشد و مسئولان و متولیان هم بگویند پژوهش نقش ممتاز و اول دارد و بروید پژوهش کنید... زمانی این باور در مسئولان ایجاد و تشدید می شود و شکل می گیرد و سپس نهادینه می شود که مجموعه های متولی تحقیق بتوانند فعالیت هایی عرضه کنند و با خروجی هایشان توانایی هایشان را ثابت کنند.

* معاون پژوهشی سازمان تحقیقات و مطالعات بسیج

عکس: امیرحسین قرائی

آگهی مناقصه
شماره ۴/۵/۱۰۰۲
نوبت دوم

شرکت آب و فاضلاب اهواز درنظر دارد اقلام مشروحه ذیل را
۱-پمپ ۱۲ اینچ ۲۲ کیلووات ۲-پمپ ۸ اینچ ۱۸/۵ کیلووات
۳-پمپ ۶ اینچ ۱۱ کیلووات ۴-پمپ ۴ اینچ ۷/۵ کیلووات
با مشخصات مندرج در اسناد مناقصه خریداری نماید لذا از تولیدکنندگان و فروشندگان معتبر دعوت می‌شود به منظور خرید اسناد مناقصه از تاریخ نشر آگهی به‌مدت ۱۰ روز با ارائه فیش بانکی به مبلغ ۵۰/۰۰۰ ریال (غیرقابل استرداد) واریز به حساب ۱۱۶۶ بانک صادرات شعبه اول کیانپارس اهواز (کدبانک ۲۳۰۷) در ساعات اداری به نشانی اهواز کیانپارس خیابان شهید هدایت نبش خیابان پنجم غربی ساختمان اداری تلفن ۳۳۸۶۵۱۲-۰۶۱۱ مراجعه نمایند. ضمناً کارفرما در رد یا قبول یک یا تمامی پیشنهادات ارائه شده مختار می‌باشد.
* محل تحویل اسناد دفتر حراست و امور محرمانه * تاریخ بازگشایی پاکات در اسناد مناقصه قید شده است. * هزینه درج آگهی به عهده برنده مناقصه است. * حضور شرکت کنندگان در روز بازگشایی پاکات آزاد است. * محل تحویل کالا: شرکت آب و فاضلاب اهواز و واحدهای تابعه و انبارهای آنان * مدت تحویل کالا: ۴ ماه
* مبلغ پیش بینی اولیه: ۴/۵۰۰/۰۰۰/۰۰۰ ریال. * کارفرما و دستگاه نظارت: شرکت آب و فاضلاب اهواز - معاونت بهره برداری * نحوه برگزاری مناقصه: ۲مرحله‌ای، با حضور ۳ شرکت کننده در نوبت اول و یک شرکت کننده در نوبتهای بعد مجاز می باشد * محل تأمین اعتبار: عمرانی
* شرایط متقاضی:
۱- داشتن توانایی ارائه ضمانت نامه بانکی شرکت در مناقصه ۲- داشتن توانایی ارائه ضمانت نامه بانکی برای انجام تعهدات ۱۰٪ ۳- داشتن استانداردهای بین المللی و مورد تأیید کارفرما.
AWW.CO.IR
روابط عمومی و آموزش همگانی
شرکت آب و فاضلاب اهواز

«آگهی مناقصه»
اداره کل بنادر و کشتیرانی استانهای مازندران و گلستان- بندر نوشهر
۱)موضوع مناقصه: واگذاری راهبری، نگهداری و تعمیر شناورهای دریایی شامل: دو فروند کشتی تایروب، دو فروند یدکشکش و دو فروند راهنمایر
۲)محل و مهلت دریافت اسناد: حداکثر تا روز شنبه مورخ ۱۳۸۵/۱۰/۱۶ به نشانی بندر نوشهر، انتهای خیابان فردوسی شمالی، خیابان شهید سلطانمحمدی، امور قراردادها، اتاق ۴۶ (۲۰۰۸ داخلی ۸-۰۲۲۳۲۰۳۱-۰۱۹۱)
۳)محل و مهلت تحویل اسناد: حداکثر تا ساعت ۱۲ روز سه شنبه مورخ ۱۳۸۵/۱۰/۲۶ به نشانی فوق
۴)شرایط اختصاصی: متقاضیان شرکت در مناقصه باید دارای شرایط ذیل باشند:
۱-۴) در موضوع اساسنامه شرکت انجام فعالیت‌های دریایی قید شده باشد.
۲-۴) حداقل سابقه انجام یک کار دریایی در زمینه فوق را در سوابق فعالیت خود داشته و رضایتنامه از کارفرمای مربوطه را در پاکت سوم ارائه نمایند.
دریافت اسناد از طریق سایت WWW.IRANETS.IR رایگان میباشد.
۱۰۰